

аспірант
Львівська державна
фінансова академія

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ "ЕЛЕКТРОННОГО" ДЕРЖАВНОГО КАЗНАЧЕЙСТВА В УКРАЇНІ

PROSPECTS OF "ELECTRONIC" STATE TREASURY DEVELOPMENT IN UKRAINE

У статті розглянуті перспективи розвитку "електронного" державного казначейства в Україні та досліджені позитивні наслідки його впровадження. Обґрунтовано необхідність створення нової інформаційно-технологічної інфраструктури електронного казначейства.

В статье рассмотрены перспективы развития "электронного" государственного казначейства в Украине и исследованы позитивные последствия его внедрения. Обоснована необходимость создания новой информационно-технологической инфраструктуры электронного казначейства.

The article describes the prospects of development of "electronic" state treasury in Ukraine and studied the positive effects of its implementation. The necessity of creating a new information technology infrastructure of electronic Treasury is justified.

Ключові слова: ДКСУ, електронне казначейство, цифровий підпис

Ключевые слова: ГКСУ, электронное казначейство, цифровая подпись

Key words: STSU, electronic treasury, e-signature

ВСТУП

Протягом останнього десятиліття концепція розвитку Державної казначейської служби України (ДКСУ) в області інформаційних технологій переглядалася декілька разів, що було викликано зміною законодавства, збільшенням функцій і реорганізацією органів казначейства [1, 2].

У наступні роки перед казначейською службою поставлені нові функціональні завдання: централізація ведення бухгалтерського обліку, виконання функцій оператора інформаційних систем, розвиток нових платіжних банківських технологій та ін..

Їхнє виконання потребує застосування нових принципів побудови і експлуатації систем Казначейства України. Це принципи консолідації і відкритості, впровадження "хмарних" сервісів для клієнтів казначейства, централізації і уніфікації реєстрів і нормативно-довідкової інформації, впровадження механізмів інтеграції для роботи із зовнішніми системами та ін. Таким чином, назріла необхідність реалізації нової концепції розвитку Казначейства України в області інформаційних технологій — електронне казначейство.

Згідно з даною концепцією до 2015 року повинна функціонувати телекомунікаційна система казначейської служби, забезпечуючи електронний документообіг із застосуванням електронного цифрового підпису в казначействі і з його клієнтами. Очікується, що зросте впевненість громадян у збереженості фінансових ресурсів держави.

Питання функціонування казначейської системи розкриваються в публікаціях Чечуліна О.О. [3], Юрій С.І. [4], Каленська В.І. [5], Гетьманець О.П. [6], Стоян В.І. [7], Гізатуліна Л.В. [8] та ін. Але ступінь вивченості саме електронного казначейства залишається на низькому рівні. Відтак дана стаття є актуальною.

МЕТА РОБОТИ полягає у пошуку шляхів досягнення належної якості виконання Казначейством України державних функцій в контексті впровадження "електронного казначейства".

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Для досягнення визначеної мети та розв'язання поставлених у роботі завдань було використано систему загальнонаукових, спеціальних і міждисциплінарних методів дослідження: структурно-логічний аналіз — для формування логіки та побудови структури дослідження; теоретичне узагальнення та історико-економічний аналіз — для визначення сутності електронного казначейства; системний підхід, методи аналізу й синтезу. Методологічною та інформаційною основою роботи є наукові праці, матеріали періодичних видань, ресурси Internet, нормативно-правові акти.

РЕЗУЛЬТАТИ

Основними цілями розвитку "Електронного казначейства" є надання клієнтам якісно нового рівня сервісів, а також підвищення операційної

ефективності за рахунок створення нової інформаційно-технологічної інфраструктури, яка відповідає передовим практикам.

Система електронного документообігу (СЕД) є однією із складових частин концепції розвитку казначейства. Вона дозволяє клієнтам (розпорядникам, одержувачам бюджетних коштів, адміністраторам надходжень, фінансовим органам) обмінюватися документами в електронному вигляді без використання паперових носіїв із застосуванням електронно-цифрового підпису, що мінімізує контакт працівників казначейства з клієнтами, а також заощадує кошти і час самих клієнтів. У свою чергу, надання казначейством щоденної інформації про рух державних і місцевих фінансів в електронному вигляді здійснюється також із застосуванням СЕД. Обмін електронними документами між органами казначейства та учасниками бюджетного процесу можливий із застосуванням мережі Інтернет. Використання мережі Інтернет в найближчому майбутньому надасть можливість здійснення платежів в бюджетну систему України і виплат з бюджетної системи.

Місія казначейства в галузі розвитку інформаційних технологій (ІТ) впливає із перспектив розвитку казначейської служби, у яких передбачено, що ДКСУ орієнтована на "якісно новий рівень надання послуг клієнтам Казначейства України і підвищення операційної ефективності на основі інформаційно-технологічної інфраструктури, що відповідає передовим практикам".

Для реалізації цього завдання необхідно взаємопов'язано розвивати три напрямки діяльності у сфері ІТ:

— удосконалювати роботу ІТ-організації ДКСУ, тобто блок із управління центрального апарату та ІТ-відділів в управліннях ДКСУ;

— згідно з новими правилами проводити розробку і розвиток програмного забезпечення ПЗ (проміжного і загальносистемного);

— створювати гнучку інфраструктуру, яка не буде залежати від потреб конкретного ПЗ, оскільки, як уже зазначалося, концепція розвитку ДКСУ в сфері ІТ переглядалася вже декілька разів.

З огляду на це, казначейство прийшло до необхідності створення нової інформаційно-технологічної інфраструктури електронного казначейства, що передбачає:

— централізацію нормативно-довідкової інформації (НДІ), сховищ даних, користувацького програмного забезпечення (КПЗ);

— консолідацію (об'єднання) і віртуалізацію апаратної інфраструктури;

— розробку КПЗ у вигляді фронт-офісних програм;

— впровадження порталів і "хмарних" розрахунків;

— реалізацію у складі підсистем електронного бюджету першого етапу, а саме створення централізованого сервісу для ведення бухгалтерського обліку органів державної влади у казначействі;

— впровадження механізмів інтеграції діючих інформаційних систем Державного казначейства з підсистемами електронного бюджету і т.д..

Також в рамках електронного казначейства буде удосконалюватися ІТ-організація, проводитися розробка та розвиток ПЗ і створюватися гнучка інфраструктура. Оскільки раніше вся стратегія будувалася навколо АС "Казна", розвивалося тільки прикладне ПЗ. Тепер, у зв'язку з новими реаліями, буде взаємопов'язано розвиватися цілий набір рішень і підсистем.

Казначейська служба продовжить розвивати КПЗ для вирішення прикладних завдань і аналітичної підсистеми для побудови довільних звітів, аналізу "що-якщо", виявлення прихованих закономірностей. Єдина аналітична підсистема дозволить зібрати всі дані в загальному сховищі, конструювати нерегламентовані звіти, зіставляючи дані, які знаходяться в розрізних на даний момент сховищах, і візуалізувати їх з використанням геоінформаційної підсистеми.

Сервіси для клієнтів казначейства будуть реалізовані в підсистемі "хмарних" обчислень, а взаємодія із зовнішніми та внутрішніми системами — через інтеграційну підсистему.

Кожен співробітник організації-клієнта казначейської служби отримає уніфіковане віртуальне робоче місце на порталі (включаючи електронне делегування), виходячи зі своїх посадових інструкцій за результатами реалізації підсистеми формування інтерфейсу користувача, а динамічна система управління інформаційною безпекою буде забезпечувати управління повноваженнями і інформаційну безпеку всього вищесказаного.

У зв'язку з необхідністю частішої зміни операційних процесів казначейство має підвищити гнучкість, що не дозволяє зробити поточна архітектура КПЗ. Дане завдання буде вирішене за рахунок винесення його з коду КПЗ в зовнішню підсистемне управління бізнес-процесами. Це дасть можливість змінювати процеси без тривалої доробки.

Реалізуючи ці важливі завдання, державна служба повинна забезпечувати якісну роботу своїх співробітників. Для цього має бути впроваджена підсистема розробки прикладних систем, що дозволяє управляти вимогами до ПЗ і тестувати ПЗ перед вводом його в експлуатацію, приводячи до мінімуму кількість помилок, що виявляються на етапі промислової експлуатації. Також від набору файлових серверів з різними даними казначейство дійде до єдиного електронного архіву, який буде реалізований в підсистемі управління неструктурованою інформацією. Це дозволить створити єдине файлове сховище Казначейства України і забезпечить глобальний пошук по всім розрізним інформаційним ресурсам шляхом присвоєння унікального індексу кожному документу. Крім того, казначейство почне більше взаємодіяти при вирішенні робочих питань в режимі он-лайн, у віртуальних робочих групах, форумах,

чатах, веб-конференціях та інших засобах електронної взаємодії співробітників.

При цьому всі рішення будуть ґрунтуватися на таких основних принципах:

- стандартизації набору програмних і технологічних рішень;
- централізації рішень (де це можливо);
- інтеграції всіх інформаційних систем ДКСУ для забезпечення принципу однократного вводу при багатократному використанні;
- максимальному використанні стандартного ПЗ (де це можливо).

Говорячи про апаратну інфраструктуру, необхідно відзначити, що поточний підхід полягав у закупівлі апаратних засобів під кожне нове завдання. Така інфраструктура є багатокомпонентною і вимагає всезростаючих витрат на підтримання її працездатності. Вона не готова до роботи в умовах невизначеності майбутніх кроків. Тому в основу нової технологічної архітектури електронного казначейства має бути закладений принцип набору віртуальних ресурсів, який може бути використаним під будь-які програми в майбутньому.

При цьому буде відбуватися:

- консолідація або об'єднання ресурсів в одному місці за рахунок заміни великої кількості маленьких серверів на деяку кількість великих, при цьому знизяться складність інфраструктури і операційні видатки на її утримання
- віртуалізація, за рахунок якої замість фізичних ресурсів діє єдиний набір віртуальних ресурсів, при цьому вони можуть глибоко перерозподілятися між будь-якими завданнями;
- автоматизація управління ІТ-інфраструктурою, за рахунок якої зменшується час розгортання нових ІТ-сервісів і навантаження на системних адміністраторів.

Користувачі при цьому будуть працювати не з регіонально розподіленими центрами обробки та зберігання даних (ЦОД), а використовуючи канали передачі даних між декількома великими ЦОДами. Таким чином, стане можливим розвивати інфраструктуру у вигляді окремого проекту, без прив'язання до конкретних завдань.

Зміни будуть спрямовані на роботу ІТ-організації, включаючи:

- розвиток практики стратегічного планування ІТ;
- організацію системи виявлення потреб користувачів інформаційних систем і аналіз їх задоволеності;
- впровадження системи моніторингу якості використання державних контрактів;
- створення центрів компетенцій, які спеціалізуються в певних функціональних областях (новий підхід);
- створення єдиного ситуаційного центру електронного казначейства, що забезпечує всесторонній моніторинг та оптимізацію витрат на супровід інформаційних систем з одночасним поліпшенням якості.

На практиці це буде виглядати таким чином: програмне забезпечення встановлюється на робоче місце користувача, тим самим фахівець організації, не виходячи з кабінету, може відправляти за допомогою електронного зв'язку, підписавши електронним цифровим підписом всі необхідні документи. Таким чином, суттєво скорочуються терміни передачі, якість надання платіжних документів. Електронний цифровий підпис (ЕЦП) — це програмно-криптографічний засіб, який забезпечує:

- перевірку цілісності документів;
  - конфіденційність документів;
  - встановлення особи, що відправила документ.
- Використання ЕЦП дозволяє:
- значно скоротити час, що витрачається на оформлення операції і обмін документацією;
  - вдосконалити і здешевити процедуру підготовки, доставки, обліку і зберігання документів;
  - гарантувати достовірність документації;
  - мінімізувати ризик фінансових втрат за рахунок підвищення конфіденційності інформаційного обміну.

ВИСНОВКИ

Таким чином, у результаті реалізації взаємопов'язаного комплексу заходів і нових підходів будуть забезпечені:

- досягнення належної якості виконуваних Казначейством України державних функцій шляхом максимальної автоматизації процесів, застосування найновіших технологій, спрощення адміністративних і технічних процедур;
  - висока операційна ефективність Казначейства України;
  - створення єдиного інформаційного простору фінансової діяльності публічно-правових утворень, необхідного при управлінні державними фінансами.
- Як наслідок, взаємодія в електронному вигляді для організацій-учасників бюджетного процесу є затребуваною і необхідною реальністю сьогодення.

Література

1. Про схвалення Стратегії модернізації системи управління державними фінансами : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 17 жовтня 2007 року №888-р.
2. Про Положення про Державну казначейську службу України : Указ Президента України від 13 квітня 2011 року №460/2011 // Офіційний вісник Президента України від 21.04.2011. — 2011. — №12. — С.3.
3. Чечуліна О. О. Контроль бюджетних повноважень при виконанні бюджетів [Текст] / О.О. Чечуліна // Фінанси України, 2007. — №6. — С. 64–68.
4. Юрій С.І. Казначейська система: Підручник [Текст] / С.І.Юрій, В.І.Стоян, О.С.Даневич //2-ге вид., змін. й доп. — Тернопіль: Карт-бланш, 2006. — 818с.
5. Каленська В.І. Система казначейського

контролю за бюджетними коштами [Текст] / В.І. Каленська // Актуальні проблеми економіки. — 2006. — № 5(59). — С.128–133.

6. Гетьманець О.П. Проблеми реалізації повноважень Державного казначейства України щодо контролю за дотриманням бюджетного законодавства [Електронний ресурс] / О.П. Гетьманець // Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ. —

2010. — № 3 (50). — Режим доступу: <http://www.nbu.gov.ua>.

7. Стоян В.І. Організація фінансового контролю у системі Казначейства [Текст] / В.І. Стоян, О.П. Зварич//Фінанси України. — 2004. — № 1. — С.128–137.

8. Гізатуліна Л.В. Контрольні повноваження Державного казначейства щодо дотримання бюджетного законодавства учасниками бюджетного процесу [Текст] / Л.В. Гізатуліна // Казна України. — 2011. — № 1. — С.14–17.

КОНСУЛЬТАЦІЇ

Добровільна реєстрація платником ПДВ: документи та строки

Відповідно до п. 181.1 Податкового кодексу, якщо загальна сума від здійснення операцій з постачання товарів/послуг, нарахована (сплачена) такій особі протягом останніх 12 календарних місяців, сукупно перевищує 300 000 гривень (без урахування податку на додану вартість), така особа зобов'язана зареєструватися як платник податку на додану вартість, крім особи, яка є платником єдиного податку.

Відповідно до п. 182.1 Податкового кодексу, у разі, коли особа має менші обсяги оподатковуваних операцій, проте бажає зареєструватися платником ПДВ, така реєстрація здійснюється за її заявою.

При добровільній реєстрації потрібно враховувати діючу систему оподаткування юридичної особи або фізичної особи–підприємця.

Які документи потрібно подати, якщо особа перебуває на загальній системі оподаткування, і виявила бажання зареєструватися платником ПДВ?

— Реєстраційну заяву платника податку на додану вартість (форма № 2-ПДВ, затверджена Наказом Міністерства фінансів України "Про затвердження Положення про реєстрацію платників податку на додану вартість" від 07.11.2011 № 1394),

— супровідний лист вільної форми, що містить прохання видати свідоцтво про реєстрацію платника на додану вартість,

— довіреність представника (у разі, якщо заява подається або заповнюється не керівником, відповідно до п. 183.7 Податкового кодексу).

— документи, які підтверджують відомості про здійснення особою постачання товарів/послуг (відповідно до п. 3.8 Положення про реєстрацію платників податку на додану вартість), зазначені у реєстраційній заяві (накладні, договори тощо).

Відповідно до п. 3.5.3. Положення, усі розділи реєстраційної заяви підлягають заповненню.

Чи перевіряють податкові органи достовірність даних, зазначених у реєстраційній заяві та доданих документах?

Відповідно до п. 3.8 Положення про реєстрацію платників податку на додану вартість, при реєстрації платника ПДВ обов'язково проводиться перевірка його реєстраційних даних з Єдиного банку даних про платників податку — юридичних осіб або Реєстру самозайнятих осіб.

Чи має значення обсяг доходу від постачання товарів/послуг для реєстрації платником ПДВ?

Податковим кодексом та Положенням не передбачений мінімальний обсяг доходу від постачання товарів/послуг для реєстрації платником ПДВ. П. 183.8 ПК встановлено, що податковий орган відмовляє у реєстрації платником ПДВ у разі, якщо за результатами розгляду реєстраційної заяви та/або поданих документів встановлено, що особа не здійснює постачання товарів/послуг або не провадить оподатковуваних операцій відповідно до п. 180.1 ПК.

У п.п. 1) п. 180.1 ПК визначено, що особа — платник податку на додану вартість повинна провадити **господарську діяльність**.

Відповідно до п. 14.1.36 Податкового кодексу під господарською діяльністю розуміється діяльність особи, що пов'язана з виробництвом (виготовленням) та/або реалізацією товарів, виконанням робіт, наданням послуг, спрямована на отримання доходу і проводиться такою особою самостійно та/або через свої відокремлені підрозділи, а також через будь-яку іншу особу, що діє на користь першої особи, зокрема за договорами комісії, доручення та агентськими договорами;

Таким чином, для реєстрації особи як платника ПДВ достатньо надати документи, які підтверджують хоча б одну операцію з постачання товарів/послуг, спрямовану на отримання доходу.

При цьому необхідно мати на увазі, що код виду економічної діяльності (КВЕД) юридичної особи також повинен відображати вид діяльності, який належить до постачання товарів/послуг з метою отримання прибутку.

(продовження на стор. 22)